

NÉPRAJZI ÉRTEKEZÉSEK 5.

SOROZATSZERKESZTŐ

Turai Tünde

Bognár Szabina

A NÉPI JOGÉLET KUTATÁSA
MAGYARORSZÁGON

MAGYAR NÉPRAJZI TÁRSASÁG
BUDAPEST, 2016

SZAKMAI LEKTOR
Nagy Janka Teodóra

OLVASÓSZERKESZTŐ
Villás Valéria

TÖRDELŐ ÉS KÉPSZERKESZTŐ
Fancsek Krisztina

BORÍTÓTERV
Szilágyi Levente

A borítón: Baross János, Bónis György, Bruckner Győző, Eckhart Ferenc,
Fél Edit, Imreh István, Papp László, Szendrey Ákos, Tagányi Károly és
Tárkány Szücs Ernő portréi.

ISSN 2060-4386
ISBN 978-615-80634-0-1

© Magyar Néprajzi Társaság
Felelős kiadó: Bodó Sándor

Megjelent a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával.

Nyomdai munkálatok: Prime Rate Kft.

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	11
BEVEZETÉS	13
Elméleti és módszertani kérdések a népi jog vizsgálatában	13
A népi jogéletkutatás historikuma	26
KEZDETEK. ÖRÖKLÉSI GYAKORLAT VIZSGÁLATA A SZÁZADFORDULÓN. MATTYASOVSKY MIKLÓS (1875–1939) ÉS BAROSS JÁNOS (1875–1926) GYŰJTÉSE	39
TAGÁNYI KÁROLY (1858–1924). A JOGSZOKÁSGYŰJTÉS TUDOMÁNYOS PROGRAMJA	47
A jogszokásgyűjtés tudományos programja	47
A hazai élő jogszokások gyűjtéséről	53
A hazai élő jogszokások gyűjtéséről. I. rész. A családjog és öröklési jog köréből	60
A program folytatása	61
BRUCKNER GYŐZŐ (1877–1962). „FOLKLORE A JOGTÖRTÉNET SZOLGÁLATÁBAN”	65
SZENDREY ÁKOS (1902–1965). A NÉPI TÁRSADALOM ÉS JOGSZOKÁSOK	71
A „FÉNYKOR” – NÉPI JOGÉLETKUTATÁS 1939 ÉS 1948 KÖZÖTT	77
Györffy István és az Országos Táj- és Népkutató Intézet	77
Az Országos Táj- és Népkutató Intézet munkacsoportja a népi jogszokások és joghagyományok összegyűjtésére	82
„Prokrusztész-ágy” – a népi jogéletkutatás kormányprogrammá válik	93

Papp László (1903–1973)	96
Kutatótáborok, kiszállások (1939–1944)	98
Bónis György jogtörténeti szemináriuma	99
Fél Edit – társadalomnéprajz és jogszokásgyűjtés	107
Papp László kiskunhalasi kutatótábor	111
Vita a Társadalomtudomány hasábjain	114
Helyzetértékelés és remények	117
Jogszokásgyűjtés az egri jogakadémia Szociográfiai Intézetében	122
NÉPI JOGÉLETKUTATÁS 1948 UTÁN	127
A népi jogéletkutatás ideológiakritikája	127
„Enyhülés”, népi jogéletkutatás és jogszociológia	131
Az ideológiakritika bírálata	135
IMREH ISTVÁN (1919–2003). „FÖLDKÖZÖSSÉGTŐL A FALUKÖZÖSSÉGIG”	139
TÁRKÁNY SZÜCS ERNŐ (1921–1984). „A JOGI NÉPSZOKÁSOK KORPUSZA”	147
Magyar jogi népszokások	158
Gyakorlati szintézis – a népi jogéletkutatás témái Tagányi Károlytól Tárkány Szücs Ernőig	161
A „TUDOMÁNY SZÖVETE” – SZEMÉLYHEZ KÖTÖTTség ÉS INTÉZMÉNYESÜLÉS	169
ÖSSZEGZÉS	177
MELLÉKLETEK	183
1. Bónis György: A népi jogszokáskutatás mérlege	183
2. A Pázmány Péter Tudományegyetem Néprajzi Intézetének 1. számú kérdőíve, az „eredeti kérdőív”	198
3. Bónis György (1914–1985) „újbari szellemi végrendelete”	214
4. Miniszteri felhívások	218
FORRÁSOK	221
IRODALOMJEGYZÉK	223
SUMMARY	271